

Školství je už zase prioritou aneb vzdělávání v programech politických stran pro předčasné volby 2013

Ve velmi spěšně a také úsporně vedené kampani před blížícími se předčasnými volbami věcná témata zatím spíše zanikají. Atakována nejen již tradiční obecnou nechtí většiny občanů o veřejných věcech do hloubky kriticky přemýšlet, ale letos zvláště intenzivně také nástupem nových volebních stran.

Volebních stran podle oficiální terminologie – de facto však nevyzpytatelných novotvarů naší churavějící politické scény. Typicky narychlo zorganizovaných, vnitřně silně heterogenních skupin až na výjimky frustrovaných jedinců mesianisticky vzhlížejících tu k osobě vysokého ústavního činitele, tam k lidově vystupujícímu velkokapitalistovi, jinde k agilní nositelce hypertrofovaného ega či mladému muži, který zaměňuje erupce populismu za úsvit nového typu společenského řádu. Pod nánosy symbolů fakta mizí.

Oblastí mého profesního i veřejného působení je především školství. Oblast, která byla dosud vždy označována politickými stranami za prioritu, ve skutečnosti stížená popelčíným osudem. Společenské a ekonomické postavení pedagogů neodpovídá potřebám doby – nejde jen o úroveň mezd, ale o celkovou perspektivu jeho kariéry (více v mé [závěrečné práci v rámci „Kvalifikačního studia pro ředitele škol a školských zařízení“](#)).

Snad se věci pohnou k lepšímu. Co se dá vyčíst z programů etablovaných politických stran? Následující teze najdete v letošních volebních programech (strany jsou seřazeny abecedně).

ČSSD

- *Vzdělávání není jen přípravou na budoucí povolání, ale i předpokladem orientace ve společnosti a aktivního života.*
- *Vzdělávání nesmějí být do cesty stavěny žádné institucionální, zákonné nebo sociální bariéry.*
- *Stát musí garantovat kvalitu vzdělání a jednotnou a propustnou vzdělávací soustavu, jejímž hlavním pilířem jsou veřejné školy.*
- *Poslední rok předškolního vzdělávání zavedeme jako povinný.*
- *Zasadíme se o udržení cenově dostupného systému školního stravování a péče o děti ve školních družinách.*
- *Podle ekonomických možností státu se zasadíme o zvyšování mezd zaměstnanců ve školství, včetně nepedagogických pracovníků.*
- *Omezíme přebujelou administrativu, aby měli pedagogové čas na učení a přípravu.*
- *Zavedeme efektivní kariérní řád pro učitele, který bude propojen s motivačním ohodnocením učitelů.*
- *Ve spolupráci s pedagogickými fakultami se zasadíme o zlepšení přípravy učitelů na jejich profesi.*
- *Budeme prosazovat opatření, která umožní větší sepětí středního odborného školství s potřebami trhu práce včetně zpracování prognóz vývoje na trhu práce v budoucnosti.*
- *Posílíme vliv tripartity na obsah výuky. Více praktické výuky by mělo probíhat u zaměstnavatelů samotných (prvky tzv. duálního systému).*
- *Celoživotní vzdělávání budeme organizovat především prostřednictvím stávajících škol, školských a učňovských zařízení.*
- *Školné nepřipustíme. Garantujeme bezplatné vysokoškolské vzdělání na veřejných a státních vysokých školách.*
- *Posílíme kontrolu úrovně vzdělávání, včetně kvality základních, středních a vysokých škol tak, aby ji stát mohl svým občanům garantovat.*
- *Zasadíme se o využití prostředků z evropských fondů na modernizaci škol a jejich vybavení.*

Výchova a vzdělávání

Vzdělání považujeme za podmínku úspěchu v životě každého občana a prosperity společnosti.

Proto chceme:

- prosadit právo rodičů na umístění dítěte do mateřské školy od 3 let a povinnost přípravy dítěte na základní vzdělávání od 5 let s možností výběru: mateřská škola nebo domácí vzdělávání;
 - prosadit využití systému předškolního vzdělávání v boji se sociálním vyloučením;
 - v rámci podpory zvládnutí rodičovské role a profesní kariéry obou rodičů podpořit možnosti flexibilních forem péče o děti - v dětských skupinách či individuální péči (chůva, au pair);
 - podpořit zřizovatele v jejich úsilí o navýšení nových kapacit mateřských škol a další flexibilní formy předškolního vzdělávání (jako jsou firemní nebo univerzitní mateřské školy a mateřská centra) nabídkou investičního programu financovaného z evropských fondů (například stavby modulárních mateřských škol);
 - zlepšit kvalitu vzdělávání žáků základních a středních škol; proto jsme pro ověřování výsledků vzdělávání žáků (testování žáků 5. a 9. tříd, státní maturita) a pro ověřování jejich studijních předpokladů při přijímání na střední školy;
 - zavést etickou výchovu ve všech školách;
 - podpořit zavádění praktických oborů do výuky a zdůraznit občanské vzdělávání;
 - podpořit přípravu žáků středních odborných škol a učebních oborů pro potřeby jednotlivých podniků a služeb a posílit prvky tzv. duálního systému v odborném školství (to znamená posílení partnerství „podnik – škola“), který se vyplatí podniku (například daňovým zvýhodněním) a zajistí větší uplatnitelnost absolventů škol v praxi;
-
- zlepšit uplatnitelnost absolventů středních škol (včetně učilišť) nabídkou státem podpořených prázdninových praxí u zaměstnavatelů (program financovaný z ESF);
 - zlepšit efektivitu financování regionálního školství ve vazbě na demografický vývoj ve spolupráci se zřizovateli;
 - zabránit vytváření bariér v přístupu k vysokoškolskému vzdělávání; nepodpoříme školné za studium na první vysoké škole s řádným (neprodlužovaným) průběhem studia;
 - podpořit nástroje pro posílení kvality vysokého školství, jako je kritérium uplatnitelnosti absolventů; podpoříme profilaci výzkumných, vzdělávacích a profesních vysokých škol;
 - podpořit rozvoj výzkumu, vývoje a inovací intenzivním využíváním stávajících výzkumných kapacit, spolupráci Akademie věd ČR a vysokých škol a zapojení českých výzkumných institucí do mezinárodních výzkumných týmů;
 - prosadit zlepšení ve financování školství tak, abychom do roku 2017 dosáhli evropského standardu;
 - prosadit nezbytné navýšení prostředků na mzdy učitelů v návaznosti na kariérní systém;
 - prosadit změny v přípravě na učitelské povolání, aby odpovídalo současným potřebám škol a žáků a posilovalo prestižní postavení učitelů ve společnosti.

KSČM

- *Státní podpora a rozšiřování kapacit jeslí, mateřských škol a služeb pro rodiče.*
- *Zavedení povinné bezplatné docházky v posledním ročníku mateřských škol.*
- *Podpora učňovskému a technickému školství a změny ve financování vzdělávání, posilující jeho efektivnost a kvalitu.*
- *Na financování by se měly podílet i firmy, pro které jsou studenti připravováni.*
- *Zkvalitnění učebních dokumentů a osnov; zavedení jednotných učebních osnov na úrovni základních škol.*
- *Poskytování státních sociálních stipendií a stipendií nejtalentovanějším studentům na základě jednotných kritérií.*
- *Zajištění a rozvoj finančně dostupných a kvalitních kolejí a menz.*
- *Optimalizace počtu vysokých škol na základě náročných akreditací.*

ODS

- *České školy jsou v poslední době vystaveny neustálým změnám, reformám a módním nápadům. Vzdělávací politika, ve kterou ODS věří, je taková, která si nezahrává a neexperimentuje s dětmi a mladými lidmi, ale staví na důvěře mezi učiteli, dětmi, rodiči, školami a státem.*
- *Chceme pracovat na dlouhodobé a koncepční vzdělávací politice v České republice. Aby mohly poskytovat kvalitní a dobré vzdělávání, potřebují české školy stabilitu, jasná a jednoduchá pravidla, řád a možnost spolehnout se na podmínky od státu.*
- *Na kvalitě našich školek, škol, univerzit a na možnostech základního, profesního i dalšího, celoživotního vzdělávání záleží, zda dokážeme pro budoucí generace zachovat společnost, v níž stojí za to žít, zda budeme napříště schopni vydělávat peníze, které zajistí prosperitu naší země.*
- *V prvních třech letech volebního období vyčleníme 3 miliardy korun na podporu kvalitních pedagogů a uvedeme do praxe motivační kariérní systém pro učitele, který jim umožní další vzdělávání, profesní rozvoj a poskytne lepší životní perspektivu.*
- *Omezíme administrativní byrokratickou zátěž státu, která bere pedagogům čas na učení.*
- *Budeme usilovat o to, aby byl dostatek míst ve školkách. Podporujeme také alternativní formy péče o děti, jako jsou firemní školky nebo dětské skupiny, které budou vhodné především tam, kde je nedostatek klasických mateřských školek.*
- *Chceme-li zajistit našim dětem budoucnost v otevřeném světě, musíme je naučit aktivně používat cizí jazyky a dosáhnout dobrých znalostí v matematice. Stejně tak je třeba podpořit technické obory.*
- *Vyčleníme postupně prostředky z evropských strukturálních fondů na to, aby se v průběhu čtyř let zahájila výuka angličtiny již od prvních tříd základních škol. Posílíme ale také kvalitu výuky matematiky a přírodních věd.*
- *Budeme usilovat o to, aby všechny děti a jejich rodiče měli svobodu zvolit si správnou vzdělávací cestu.*
- *Školy musejí mít možnost přistupovat individuálně ke každému dítěti a pomoci mu rozvíjet jeho talent. Stát má proto zajistit, aby děti měly na startovní čáře srovnatelné podmínky a mohly prokazovat svoji schopnost.*
- *Jasně a transparentně musí být financováno také mateřské, základní a střední školství, tak aby jeden žák stejného věku pobíral napříč republikou stejný státní příspěvek.*

- *Chceme bránit rušení škol ve venkovských oblastech a usilovat o zachování víceletých gymnázií.*
- *Pravidla pro společnou část maturitní zkoušky (tzv. státní maturity) musí být přehledná, stabilní a rozumná.*
- *Je potřeba se co nejdříve dohodnout na definitivní podobě státních maturit a dát tak mladým lidem jistotu.*
- *V posledním volebním období jsme prosazovali daňové zvýhodnění pro zaměstnavatele, kteří spolupracují s odbornými školami a učilišti, a budeme v tom pokračovat.*
- *Chceme udržet stávající podíl všeobecného a odborného vzdělávání a trvale ho zkvalitňovat. Zároveň chceme zvýšit atraktivitu technického a odborného vzdělávání, mimo jiné investicemi z evropských fondů.*
- *Zásadně zkvalitníme proces akreditace a nastavíme jasné a transparentní standardy veřejných a soukromých vysokých škol.*
- *Stabilizujeme financování vysokých škol na základě specifického poslání jednotlivých škol a univerzit tak, aby mohly dlouhodobě plánovat a předvídat provozní i investiční náklady.*
- *Více než na školné je potřeba se soustředit na revizi stávajících poplatků. Ti, kteří studují bezdůvodně déle nad řádnou dobu studia, nesmí být zvýhodněni proti těm, kteří dokončí vysokoškolské studium ve standardní době.*
- *Pokud chce Česká republika uspět v mezinárodní konkurenci, musí se zaměřit na podporu excelentního domácího výzkumu, tvorbu zázemí a podmínek pro práci špičkových vědců.*

SZ

- *Zelení si uvědomují, že dobré a dostupné předškolní vzdělávání pro všechny děti tvoří základ jejich úspěchu v dalším vzdělávání i v začlenění do společnosti, ale přispívá také k udržitelné kvalitě života v českých obcích. Je tedy nutné brát v potaz jednak právo všech dětí na zabezpečení dobrého začátku školního vzdělávání, jednak potřeby zaměstnaných rodičů.*
- *Jsme přesvědčeni, že čím obtížnější jsou sociální podmínky, v nichž dítě vyrůstá, tím dříve ho mají instituce předškolního vzdělávání začít podporovat. Zavedeme zákonný nárok na místo pro dítě ve školce od tří let věku. Obnovíme veřejné jesle pro děti od jednoho roku věku s garancí místa pro každé dítě od dvou let.*
- *Předškolní vzdělávání zatím v ČR netvoří součást povinného vzdělávání. Považujeme za neudržitelné, že při současném stavu se případné vývojové nedostatky dítěte, které leckdy vedou až k odklonu mimo hlavní vzdělávací proud (přeřazení žáka do základní školy praktické apod.), mohou odhalit teprve půl roku před zahájením školní docházky při zápisu. Navrhujeme proto, aby po dosažení věku 5 let každé dítě procházelo předškolním vzděláváním a výchovou. Mohlo by je absolvovat buď doma, nebo v prostředí společného vzdělávání, tedy v obecních, firemních nebo jiných mateřských školách.*
- *Konzultace o formě předškolního vzdělávání by se týkala pouze dětí, které jsou dosud vzdělávány doma, a probíhala by rok před zápisem do školy, tedy ve věku 4 1/2 až 5 1/2 roku dítěte (přičemž by se jí mohly zúčastnit i mladší děti). Cílem konzultace by bylo ověřit, jestli vyspělost dítěte odpovídá jeho věku, a určit, jaká forma vzdělávání v posledním období před nástupem do školy je pro něj nejvhodnější, tak aby bylo zajištěno jeho úspěšné zařazení do hlavního vzdělávacího proudu. Děti starší 5 let, které by na základě této konzultace začaly docházet do mateřské školy a pocházely by z nízkopříjmových rodin, by byly osvobozeny od poplatků za stravu.*
- *Všechny školy by se měly více otevírat veřejnosti, poskytovat zázemí pro místní občanskou společnost a nabízet orientaci v současném rychle se měnícím světě. Budeme proto podporovat intenzivnější spolupráci škol s dalšími partnery, jimiž jsou vedle rodičů obce, spolky, neziskové organizace, podnikatelé a všichni, kdo si uvědomují, že vzdělání určuje kvalitu života každého člověka i celé společnosti. Podpoříme tyto partnery v jejich nabídkách školám.*

- *V centrech občanského vzdělávání se bude možné jednak naučit nejrůznějším novým dovednostem (např. práci s moderními informačními technologiemi), jednak získat poučený přehled o aktuálních politických, ekologických či ekonomických otázkách. Klíčové jsou také dovednosti, umožňující vstupovat do veřejného prostoru a aktivně jej ovlivňovat. Hranice mezi školou a okolím v dobrém slova smyslu nemá úplně zmizet nikdy – učíme se totiž po celý život. V té souvislosti posílíme odbornou připravenost středoškolských pedagogů pro vzdělávání dospělých, přesněji řečeno pro vzdělávání věkově různorodých skupin žáků a klientů.*
- *Strana zelených je hluboce přesvědčena, že jakékoliv testování znalostí a dovedností žáků má být využíváno výhradně pro podporu růstu kvality. Jsme proti takovému plošnému povinnému testování, při němž nebude jasné, kdo bude s daty disponovat, jak budou chráněna a především k jakému účelu a s jakými důsledky pro jednotlivce, školy a vzdělávací systém se budou využívat.*
- *Nesouhlasíme ani s víceúčelovým využitím takto získaných údajů. Naopak hodnocení vedené náležitým záměrem (tedy zvyšováním kvality, nikoliv kontrolou a tresty) musí být prováděno na všech úrovních – od žáka přes učitele po školu. Učitelé musejí dostávat patřičné informace a podporu, aby dokázali všechny děti vzdělávat kvalitně a efektivně a aby i oni sami uměli hodnotit práci a výkon dětí, a to především s cílem zlepšovat samotnou jejich schopnost i chuť učit se.*
- *Pro vyrovnání podmínek ve znevýhodněných regionech a lokalitách, v nichž se pedagogové potýkají s nelehkými výzvami, je třeba zajistit atraktivitu škol pro žáky, rodiče a v neposlední řadě i pro učitele. Skutečnou náročnost pedagogické práce v daném prostředí odhalí standardizovaný zápis do základního vzdělávání, který na rozdíl od současné podoby bude mít povinné společné složky. Díky němu rodiče znovu – půl roku před vstupem do školního vzdělávání – dostanou zpětnou vazbu o vývoji dítěte, zatímco školy budou moci návazně organizovat přípravná setkání či kurzy a získat i cílenou finanční a personální podporu.*
- *Aby bylo možné udržet stejné podmínky vzdělávání ve městech a na venkově (včetně dopravní dostupnosti), je nutné zachovat síť škol na venkově. To má značný význam pro udržení srovnatelné kvality života ve všech regionech ČR, charakteru krajiny i funkčního zemědělství a pro rozvoj venkovských regionů obecně.*
- *Pokládáme za problematické, když žáci předčasně odcházejí do škol s lepší pověstí, zejména do osmiletých gymnázií, v nichž jsou nadměrně zastoupeny děti ekonomicky a vzdělanostně lépe situovaných rodičů. Považujeme proto za zásadní zvyšovat úroveň druhého stupně základních škol, aby všechny děti měly přístup ke kvalitnímu vzdělávání a rodiče neměli důvod víceletá (zejména osmiletá) gymnázia vyhledávat.*

- *Již dlouho i v ČR existují základní školy, jejichž žáci a rodiče nemají zájem o odchod na víceletá gymnázia, neboť mají na své škole všechny předpoklady osobního rozvoje, například pestrou nabídku volitelných předmětů a individuálních projektů. Strana zelených bude podporovat šíření podobných příkladů dobré praxe a jejich posouvání na systémovou úroveň. Zároveň je třeba zvýšit dostupnost (čtyřletého) všeobecného středoškolského vzdělávání (gymnázia, lycea).*
- *Rozšíření záběru gymnázií na významnou část populačního ročníku (40–50 %) povede k rozvoji sociálních a občanských kompetencí, které jsou u českých žáků v mezinárodním srovnání dlouhodobě velmi nízké, a navíc se neustále zhoršují. Nežádoucí selektivnosti školského systému chceme bránit také zachováním spádovosti základních škol, která podporuje rovný přístup ke vzdělání a sociální integraci (vedení školy nebude moci z důvodu naplněnosti odmítnout zapsat žáky z vlastního spádového obvodu).*
- *Systém státních maturit je potřeba stabilizovat a jednoznačně vymezit funkce této zkoušky. Maturita slouží jednak jako jeden z předpokladů pro vstup do terciárního vzdělávání, jednak jako kvalifikační ukazatel pro profesní život. Neslouží jako zpětná vazba pro další učení, k tomu je určen systém hodnocení v předchozím období. Všichni středoškolští studenti mají mít na konci svého studia přístup k jedné úrovni maturity bez nutnosti rozhodovat se předem pro vyšší či nižší úroveň; hodnocení této zkoušky bude vycházet z toho, jak náročné zadání si maturanti během ní zvolí a úspěšně vyřeší. Podoba státní maturity, kterou SZ prosazuje, tak bude rovněž plošně užitečná pro vysoké školy při přijímacím řízení.*
- *Podpoříme rovněž propojení maturitní zkoušky s Evropským rámcem kvalifikací, aby tato zkouška byla uznatelná v celé Evropě a aby její části byly akceptovatelné jako kvalifikační doklady. Kromě toho budeme prosazovat, aby všichni žáci středních odborných škol mohli během studia ještě před maturitou získat výuční list v některém z nabízených oborů.*
- *Strana zelených si uvědomuje, že na základních i středních školách budeme vzdělávat děti a studenty pro profese, které ještě neexistují, a připravovat je na řešení dosud neznámých problémů. Středoškolské vzdělávání by mělo položit obecné základy pro dobrou orientaci v (nejen pracovním) světě, a to mimo jiné výukou jazyků a informačních technologií, zprostředkováním návyků a dovedností k sebevzdělávání, ale i kritickou prací s informacemi a formováním občanských postojů. Praktická složka středoškolského vzdělávání se bude realizovat u nejlepších odborníků, u konkrétních společností a firem, aby byli studenti připraveni na profesní výzvy v budoucím životě.*
- *Po vzoru jiných zemí budeme podporovat zavedení kariérního řádu pedagogů na základních a středních školách. Tento řád by zakotvoval postavení učitele podle příkladu jiných*

společensky důležitých profesí (definitiva v justici) a stanovoval by postupná kvalifikační kritéria pro dosažení této pozice (vzdělání, praxe, další atestace a vzdělávání jako předpoklad kariérního a platového růstu).

- *Zasadíme o to, aby si učitelé nemuseli během školního roku na vzdělávání a odbornou činnost brát dovolenou a aby škola byla k dalšímu vzdělávání svých pedagogů motivována. Strana zelených také prosazuje radikální navýšení učitelských platů na všech stupních aspoň na průměrnou úroveň platů v zemích OECD. Je to mimo jiné i jeden ze způsobů, jak zvýšit atraktivitu pedagogických profesí a dosáhnout toho, aby je vykonávali nejlepší absolventi všech typů vysokých škol, nejen pedagogických fakult.*
- *Strana zelených si váží náročné a odpovědné práce všech učitelů. Jejich činnost vyžaduje podporu, je nutné jim poskytovat motivaci a vytvářet podmínky pro celoživotní rozvoj, učení, sdílení zkušeností a mentoring. Proto rozšíříme vedení škol o asistenta ředitele, který bude v hospodářských a správních věcech komunikovat se zřizovatelem a starat se např. o čerpání grantů, a výrazně posílíme podpůrný pedagogický personál (psychology, pedagogické asistenty apod.). O náklady, spojené s touto podporou pedagogické činnosti, navýšíme normativ na žáka.*
- *Budeme také prosazovat zavedení tvůrčího volna, a to každý pátý rok pro učitele na základních a středních školách; tvůrčí volno vysokoškolských pedagogů rozšíříme na každý sedmý semestr. Tvůrčí volno bude určeno jednak pro regeneraci, jednak pro sebevzdělávání a pro odbornou, vědeckou nebo tvůrčí činnost. Učitelé tak budou lépe připraveni čelit nárokům měnícího se světa, a navíc bude kompenzována jejich psychicky náročná práce – právě partnerské pojetí výuky vystavuje učitele nárokům, jaké u jiných profesí sotva najdeme. Pro školství, žáky i celou společnost není nic horšího, než vyčerpání a otupělí rutiněři.*
- *Strana zelených odmítá zpoplatnění jakéhokoliv stupně veřejného vzdělávání, tedy i zavedení školného na veřejných vysokých školách za standardní dobu studia. Ani terciární vzdělávání totiž není jen individuální investicí, nýbrž také a především veřejným statkem. Společnosti by mělo záležet na tom, aby měla kvalitní lékaře, učitele, inženýry či právníky, ale také aby její členové uměli kriticky přistupovat k autoritám, pracovat s informacemi a fundovaně hájit vlastní názory. Vzdělání může zvýšit sociální nebo majetkový status jednotlivce, nesmí jím být ale předem podmíněno.*
- *Vedle toho považuje Strana zelených školné na veřejných vysokých školách za nevhodný nástroj. V řadě zemí (USA, Velká Británie) školné (přímé i odložené) více problémů způsobilo, než vyřešilo. Po jeho zavedení se snížila veřejná podpora, což nezřídka vedlo ke skokovému*

navýšení školného. U odloženého školného se jasně ukazuje, že absolventi v pozdějším životě leckdy nedokážou tento závazek uhradit. Navíc není důvod vysílat do světa zadlužené mladé lidi.

- *V letech vládního angažmá Strany zelených (2007–2009) toto vše nebylo zřetelné, přesná podoba školného nebyla ujasněná a navíc se školné směřovalo s půjčkami a granty na podporu studentů. Strana zelených kriticky reflektuje současné trendy a myšlenku školného odmítá. Systém veřejné podpory studentů však budeme prosazovat i nadále, neboť si uvědomujeme, že i bez školného je vysokoškolské studium pro studenty a jejich rodiny nákladné.*
- *Počítače pronikají do všech oblastí lidského života a vzdělávat kvalifikované pracovníky pro znalostní ekonomiku včetně hraničních oborů, ve kterých se IT prolíná např. s biotechnologiemi, energetikou nebo chemickým průmyslem představuje jeden ze slibných směrů rozvoje naší společnosti. Informační technologie mohou přinášet nová kvalifikovaná pracovní místa také v podnikatelsky jinak méně atraktivních regionech, obvykle také vznikají bez nebezpečí ohrožení životního prostředí nebo exploatace zdrojů – informace jsou neekologičtější komoditou.*
- *Pro tato pracovní místa musíme podpořit zájem dětí oblast informatiky už na základních školách. Podobným směrem se vydalo například Estonsko (zavádí výuku programování už od první třídy) nebo Singapur. I v českém prostředí existují firmy, které se v IT oboru dokázaly prosadit na celosvětovém trhu. Na ně je třeba navazovat a podporovat vzdělání v této oblasti, pro tato pracovní místa totiž musíme mít dostatek kvalifikované pracovní síly.*
- *Zintenzivníme osvětu školáků a studentů o rizicích spojených s využíváním informačních technologií, zejména pak sociálních sítí – témata kyberšikany, ochrany soukromí na Internetu, osobní bezpečnosti nebo vytváření osobní digitální stopy. Podpoříme rozšíření výuky informační gramotnosti občana, což zahrnuje také finanční gramotnost nebo osvětu o využívání nástrojů určených k větší občanské participaci a aktivnímu občanství, jako jsou petice, žádosti o informace nebo podněty zastupitelstvům.*
- *Lidé ve městech zcela ztratili kontakt nejen s přírodou a jejími procesy, ale i s běžným hospodařením a opatrováním obživy. Je žádoucí nabídnout možnost tyto vazby alespoň zprostředkovaně obnovovat.*

- *Praktická složka středoškolského vzdělávání se bude realizovat u nejlepších odborníků, u konkrétních společností a firem, ale i neziskových organizací, vysokých škol a dalších partnerů. Žáci tak získají konkrétnější představu o nárocích praxe, ale i o svých představách a schopnostech, díky čemuž budou připravenější na profesní výzvy v budoucím životě. Taková výuka dále podpoří jejich schopnost adaptovat se na prostředí práce a „otevře žákům oči“. Firmy budou mít možnost uplatnit slevu na dani ve výši nákladů takového partnerství se školami v rozsahu daleko vyšším, než umožňuje dnes platná zákonná úprava.*
- *Rozšíříme vedení škol o manažera ředitele a výrazně posílíme podpůrný pedagogický personál (psychology, pedagogické asistenty apod.). Učitel má vyučovat, plánovat výuku, vést si portfolio a vyhodnocovat účinnost svých praktik v kruhu dalších učitelů, ne zařizovat „papíry“, stejně tak ředitel má věnovat 90 % svého pracovního času rozvoji vize školy, hodnotícím aktivitám ve škole a profesnímu rozvoji svých učitelů. Manažer mu pomůže s administrativou ve škole, s řízením projektů a vícezdrojovým financováním.*
- *Vycházíme z principu, že jen ten, kdo hoří, může zapalovat, učitel vyučuje žáky, jak se nejúčinněji učit, proto se musí sám vzdělávat, učit je psát, číst s porozuměním nebo bádát, musí tedy sám bádát, publikovat a číst kvalitní literaturu. To je cíl, k němuž napřeme veškerou snahu a existující i nové zdroje. Aby bylo možno takto masivně podpořit kvalitativní rozvoj vzdělávání a efektivní čerpání prostředků pomoci z EU, budeme usilovat o dosažení úrovně veřejných i soukromých prostředků ve vzdělávání na úrovni obvyklé v zemích OECD, tedy kolem 6 % HDP. Chceme tedy dosáhnout navýšení těchto prostředků o cca 60 mld. Kč ročně, a to do konce volebního období.*

TOP 09

O budoucí prosperitě země se rozhoduje v našich školách už dnes. České školství má skvělou tradici a stále dobré předpoklady pro vysoce kvalitní vzdělávání. Školy i učitelé prošli během posledních dvaceti let řadou změn a pracovali v měnícím se a nepředvídatelném prostředí, ale stále chybí dlouhodobá strategie. Děti, které nastoupily letos do 1. třídy, budou opouštět školy mezi lety 2025 a 2030. Toto je horizont, který je třeba ve vzdělávání sledovat.

Otevřeme diskusi o roli státu v oblasti vzdělávání, která musí být jasně definovaná a musí zohledňovat následující principy:

- *transparentní financování vzdělávacích institucí*
- *kvalita a dostupnost vzdělávání*
- *podpora talentů a péče o znevýhodněné žáky*
- *prostupnost a návaznost mezi jednotlivými stupni vzdělávání*
- *standards pro počáteční vzdělávání pedagogů a jejich kariérní rozvoj*
- *strategie klíčových kroků vzdělávací politiky pro období 20-30 let*

Předškolní vzdělání – snížení administrativních bariér pro zakládání mateřských škol

Nedostatečná síť předškolního vzdělávání je důsledkem nedostatečného strategického řízení. Připravíme právní normy, které usnadní zřizování mateřských škol a upraví neúměrnou zátěž pedagogů. Cílem následujícího období musí být dostupnost předškolního vzdělání pro všechny děti od 3 do 6 let.

Základní vzdělání – absolutní priorita vzdělávacího systému

Dobré základní vzdělání je vstupenkou do života, předpokladem dalšího rozvoje a prevencí před sociálním vyloučením.

Rozhodujícím prvkem systému jsou učitelé a jejich kvalita. Chceme posilovat prestiž a roli učitelů ve společnosti, a to ne pouze ekonomicky, ale i právně. Je nezbytné posílit postavení učitele a vyváženě rozložit odpovědnost mezi školu na straně jedné a rodiče na straně druhé. Rovněž pokládáme za potřebné postupně zvyšovat odpovědnost žáka s jeho věkem. Ve školách chceme snížit administrativu, aby pedagogové nebyli odváděni od své hlavní činnosti – výuky žáků.

Vytvoříme podmínky pro zachování škol i v malých obcích. Tam, kde je nedostatek dětí, mohou vzniknout společné třídy, sdílené svazkem obcí.

Prosadíme, aby školy skutečně obdržely finanční zdroje ze státního rozpočtu, určené normativy na žáka. Budeme motivovat školy ke zlepšení výuky matematiky a přírodovědných oborů. Jazykové znalosti žáků chceme podpořit vysíláním zahraničních filmů i v původním znění.

Zasadíme se, aby ve školách ubylo agrese a výskytu socio-patogenních jevů zefektivněním sítě poradenských služeb ve školství.

Součástí výchovného programu školy musí být i motivace ke zdravému životnímu stylu. Budeme prosazovat nahrazení automatů se slazenými minerálkami a sladkostmi produkty zdravé výživy. Posílíme fyzickou zdatnost dětí zvýšením hodinové dotace tělesné výchovy.

Chceme zachovat a rozvíjet ve světě ojedinělou síť základních uměleckých škol, které mají v naší zemi letitou tradici a kvalitu.

Rozvoj učňovského školství – spolupráce s praxí

Nedostatek kvalifikovaných technických řemeslníků citelně poznamenává průmyslovou výrobu. Rozvoj technických řemesel proto vyžaduje nejenom materiální podporu, ale i společenský respekt k řemeslům a manuálně pracujícím lidem. Budeme posilovat stavovskou hrdost řemeslníků. Chceme vyčlenit zdroje z evropských fondů pro rozvoj učňovského školství. Požadujeme vyšší zapojení soukromé sféry do spolupráce škol a zvýšení podílu praktické výuky. Chceme zohledňovat požadavky regionálních zaměstnavatelů a do programu zahraničních stáží více zahrnout i žáky učebních oborů.

Střední školy – výměnné pobyty pro středoškoláky

Nekoncepční rozvoj středního školství nás dostává do začarovaného kruhu. Maturita je velmi často vyžadována jako základní kvalifikační předpoklad pro uchazeče o zaměstnání, její masivní rozšíření však devalvuje její hodnotu. Chceme maturitu po roce 2015 koncipovat nově, budeme prosazovat elektronickou společnou část maturitní zkoušky ze tří předmětů od roku 2020. Zasadíme se o zlepšení počítačové gramotnosti kvalifikovanou výukou IT.

Chceme, aby podstatně větší část středoškoláků než dosud strávila alespoň jedno pololetí na zahraniční škole. Umožní to evropské fondy v novém programovacím období. Náš cíl – alespoň třetina vyjíždějících studentů.

Terciární vzdělání – zákon o finanční podpoře studentů

Hospodářskou politiku země je nezbytné promítat do podpory prioritních studijních oborů, tomu je třeba přizpůsobit koeficient, kterým je vysoká škola financována z veřejných rozpočtů.

Budeme motivovat pedagogy pro užší spolupráci s praxí. Připravíme zákon o finanční podpoře vysokoškoláků. Finanční spoluúčast studentů by měla být v kompetenci vysokých škol.

Zasadíme se o takovou změnu financování pedagogických studijních programů, aby mohly lépe připravovat budoucí učitele a v rámci studia jim umožnily i více praxe ve školách.

Chceme zabránit úniku našich nejlepších talentů ve vědě a výzkumu do zahraničí, a proto se zasadíme o podstatně lepší finanční ohodnocení doktorandů vázané na výsledky jejich práce.

Celoživotní vzdělávání – srovnat krok se světem

Oproti ekonomicky vyspělým zemím máme pouze třetinovou účast dospělých na celoživotním vzdělávání; volné pedagogické kapacity i prostory na školách přitom umožňují rozšířit nabídku celoživotního vzdělávání – k tomu je možné využít i financování z evropských fondů. Rozšíření celoživotního vzdělávání bude mít příznivý vliv na kvalifikaci pracovních sil a naši konkurenceschopnost.

Nízká účast občanů na politickém dění představuje dlouhodobý problém. Budeme podporovat projekty takového vzdělávání, které posílí znalosti občanů o svých právech i odpovědnosti a zároveň napomohou individuálním občanským aktivitám ve veřejném dění. Upevňování postojů demokratickým hodnotám a občanským ctnostem je celoživotní proces.

Budeme podporovat zahraniční stáže pedagogů, přičemž úspěšné absolvování stáže bude jedním z předpokladů kariérního růstu.

Podpoříme vzdělávání seniorů jako důležitou hodnotu kvalitního života.

Věda, výzkum, inovace - podpora excelence

I v dobách výrazných úspor téměř všech druhů výdajů jsme vždy dbali o to, aby výdaje na vědu a výzkum vykazovaly meziroční růst. V tomto trendu jsme odhodláni pokračovat. Vedle explicitního řešení se však chceme soustředit i na řešení implicitní, tedy na výrazné zvyšování efektivity výdajů na vědu a výzkum. Nemůžeme připustit situaci, kdy všechna badatelská pracoviště mají nedostatek prostředků. Klíčovou zásadou pro nás je podpora excelence. Špičková pracoviště musí mít prostředků dostatek, pracoviště, která nedosahují příslušných standardů, se mohou ocitnout i bez prostředků. Podpoříme proto odbornou diskusi o měřitelnosti badatelských výstupů.

Posílíme spolupráci vysokých škol a vědeckých ústavů s podnikovou sférou.

Tělovýchova a sport

V tělovýchově a sportu vidíme veřejně prospěšnou činnost, která doplňuje výchovu a vzdělávání, udržuje duševní a fyzické zdraví občanů, má přímý vliv na nižší náklady ve zdravotnictví a na vyšší tvůrčí aktivity a potlačuje sociálně patologické jevy. Prosadili jsme do střednědobého výhledu stabilní výdaj ze státního rozpočtu a doplnili jsme ho změnou v loterijním zákoně, takže část odvodů z kurzových a loterijních her je poskytována přímo sportovním svazům. Pro možnost plánování činností sportovních svazů budeme prosazovat udržení stabilního střednědobého výhledu po dobu čtyř let, abychom respektovali olympijský cyklus. Dále pak jsme přesvědčeni o užitečnosti následujících opatření:

- prosazení zákona o podpoře sportu, který stanoví systém koordinace a financování*
- stanovení průhledných kritérií pro rozdělování dotací jednotlivým sportovním odvětvím, která by měla zohlednit společenský přínos, finanční náročnost provozování, velikost členské základny a reprezentační úspěchy*
- diskvalifikace subjektů jen pro jejich velikost, pokud splňují některé z dalších kritérií*
- zajištění transparentního rozdělování dotací s tím, že budou zveřejněny všechny konkrétní položky*
- zlepšení zdravotního dohledu nad intenzivně sportující mládeží*
- prosazení principu odměňování dobrovolných trenérů a cvičitelů*
- standardizace minimální úrovně pohybové dovednosti a vštěpování fair-play ve školách, což naplňuje skutečné poslání tělesné výchovy*